

ТРАГИЧНАТА СЪДБА НА ПИЕР БЕРЕГОВОА

На 1 май 1993 г. Франция бе разтърсена от новина, която шокира цялата страна. Бившият министър-председател Пиер Береговоа, малко след като е връчил оставката на кабинета, завърши живота си със самоубийство.

Във Френския политически живот такава драма не се случва за пръв път: през 1936 г. се самоубива 46-годишният Роже Саленгро — министър на вътрешните работи в правителството на Народния фронт. Трагедията е предизвикана от ожесточената кампания срещу министъра, организирана от крайно десния вестник “Гренгуар”, с обвинения за дезертърство по време на Първата световна война; Със самоубийство завършват живота си и двама министри от правителството на Раймон Бар (1976—1981 г.). Робер Булен, министър на труда, е намерен мъртъв в малкото езеро на гората Рамбуйе, окръжаваща извънградската резиденция на президента на републиката. В оставеното писмо той обяснява своето крайно решение с това, че не може повече да търпи нападите от страна на органите на правосъдието, поставили под съмнение неговата честност при провеждане на операциите с недвижима собственост в гр. Раматюел. Робер Булен тогава е на 59 години; Най-сетне, през 1982 г. се самоубива и бившият министър на външните работи на Франция Луи дьо Гиренго. Още през 1978 г. той е принуден да напусне кабинета, тъй като много години страда от депресия. Гиренго слага край на живота си на 71 години в своя парижки апартамент. Пиер Береговоа обаче е първият министър-председател, който попълва със смъртта си този печален списък. Защо така трагично завършва неговият жизнен път? Как той слага в него последната точка?

Пиер Береговоа е роден в малкото градче Девил-ле-Руан в Нормандия на 23 октомври 1925 г. Неговият баща, Адриан Береговоа, е украинец, който след Октомврийската революция се сражава в Бялата армия, а през 1918 г. емигрира във Франция. Според спомените на бъдещия политик неговият баща винаги е изпитвал носталгия по родината си. Майката е французойка, която освен Пиер има още двама сина и една дъщеря. Родителите имат малък магазин и със спечелените от него средства едва свързват двата края. Бабата на Пиер купува неголяма къща в селце до Девил-ле-Руан и взема децата при себе си. Тъкмо там преминава детството на Береговоа. Той е прилежен ученик, който се учи с удоволствие, и най-много обича историята.

На 16 години Пиер започва да работи. Първоначално той е в текстилна фабрика, където смазва станове, а след това става шлосер в железопътното депо на град Елбьоф в Нормандия. В началото на войната 17-годишният Береговоа постъпва във френската съпротива, а след войната неговият живот не се променя съществено. Умира бащата, а майката остава сама с четири деца. Пиер е най-големият от тях,

така че за училище не може повече и да се мисли, тъй като му се налага да изхранва семейството. И отново продължава трудовото му ежедневие.

Впоследствие Пиер Береговоа е единственият министър-председател на Франция, който няма висше образование. Сред неговите документи така и остава само атестатът за средно образование и дипломата за шлосер-монтъор. И той често с гордост обичал да повтаря: “Да, аз съм самоук”. Политическите симпатии на Пиер Береговоа са на страната на левизата. Бъдещият пръв министър става член на Социалистическата партия (СФИО), сътрудничи и в профсъюзната организация “Форс увриер”. Той се установява в столицата на Нормандия Руан и е партиен и профсъюзен активист. През 1948 г. се оженва и от брака му с Жилберт се раждат три деца — две дъщери и син, кито го даряват с петима внуци.

През 1950 г. Береговоа постъпва на работа в известната Френска корпорация “Газ дьо Франс”, а през 1957 г. се преселва в Париж. Той се труди буквално ден и нощ, но не забравя и грижите за собственото си образование. Два пъти се обучава за кратко време в Юридическия факултет на университета в Страсбург и това му позволява постепенно да направи добра кариера. Остава привърженик на левите партии и се включва активно в политическия живот на страната.

След връщането на власт на генерал дьо Гол през 1958 г. и установяването във Франция на Петата република, левите сили дълго време са в опозиция. Социалистическото движение преживява криза и много години търси път за възраждане, за издигане на нови идеи, които биха привлекли вниманието на французите. В редовете на социалистите липсва единство, отиват си едни лидери, идват други. Те създават нови партии, но доста време не могат да постигнат успех. Пиер Береговоа е сред тях. Заедно с Ален Савари той е сред създателите на Автономната социалистическа партия, а по-късно е член на секретариата на Обединената социалистическа партия, оглавявана от Мишел Рокар. Береговоа нееднократно казва, че негов истински “духовен баща” е известният радикал и един от министър-председателите на Четвъртата република — Пиер Мендес-Франс.

Преломна за социалистическото движение във Франция е 1971 година, когато в град Епине се провежда обединителен конгрес. Партията на Ален Савари се слива с Конвента на републиканските институти, ръководени от Франсоа Митеран. Така се създава Социалистическата партия на Франция, съществуваща и до сега и преминала от този паметен ден и възторзите на победите, и мъките на поражението. Животът на Пиер Береговоа тясно се преплита с нейната дейност. Много важна за него е 1973 г., когато на конгреса на партията в Гренобъл той е “забелязан” от Митеран, който вижда в Береговоа човек не само беззаветно предан на социалистическия идеал, но и съмишленик с колосална работоспособност. А Береговоа намира у Митеран могъщ покровител, своя Бонапарт, в щастливата звезда на когото вярва. От този момент насетне той е един от най-преданите съмишленици на бъдещия президент на републиката. И макар че неговата кариера в “Газ дьо Франс” е възходяща, истинското му призвание си остава политиката.

Още през 1973 г. Береговоа е назначен от Митеран за един от националните секретари на партията, който до 1981 г. отговаря за нейните международни връзки. Както си спомня една от неговите колежки от това време — Биргит Есел, “за разли-

ка от другите национални секретари, той вече имаше истински опит и чудесни навици в работата. Той умееше да се труди над кореспонденцията и винаги връщаше различните документи с грифа: “прегледано”, “да”, “не” или “благодаря”. Той беше много затворен и необщителен човек, понякога възприеман като загадъчен¹. Береговоа е натоварен от Митеран да води преговори с комунистите по повод разработването на програмата на левите сили. И той без колебание се заема с тази деликатна и сложна работа. Комунистите го характеризират като “преднамерено любезен и раздразнителен, но дяволски деен”². В крайна сметка Береговоа постига всичко, към което се стреми социалистическата партия. Митеран високо оценява този успех на своя сътрудник и му изказва благодарност в книгата си “Тук и сега”, отпечатана през 1980 г.³

Триумфална за Социалистическата партия е 1981 г., когато Франсоа Митеран е избран за президент на страната. За пръв път в историята на Петата република социалистите идват на власт и радостта от победата им е безгранична. Практически, всички верни съратници на новия държавен глава получават високи длъжности. Пиер Бореговоа е назначен за Генерален секретар на Елисейския дворец, важен пост при президента на Републиката, който от времето на дьо Гол заемат само хора, лично предани на държавния глава. Генералният секретар по принцип се приема като “ухото и гласа” на президента там, където той лично не взема участие. Той подготвя дневния ред за седмичните заседания на Министерския съвет и го докладва за утвърждаване от президента, присъства на тези заседания и редактира протокола. Чрез Генералния секретар преминава подготовката на всички проекти и постановления, които той представя за подпис на държавния глава.

Береговоа работи много и точно, справяйки се прекрасно със своите задължения. Той признава: “Когато съм до Франсоа Митеран, не задавам въпроси. Аз изцяло и безрезервно съм съгласен с неговата политическа линия”⁴. Неговите отношения с президента са блестящи и Митеран е много доволен от работата му. Името на Генералния секретар на Елисейския съвет става известно в цялата страна. А той произхожда от самите низини на френското общество, при това е син на емигрант. На хора с подобен произход е изключително трудно да достигнат такъв висок пост. Но най-важното е все още предстоящо.

През 1982 г. Береговоа е назначен за министър по социалните въпроси. Да се осъществят социалистически промени не е леко и някои министри сами се отказват от своите постове. Едно от “най-сложните” министерства е оглавно от Береговоа. И тук той упорито, с цената на невероятни усилия постига онова, което очакват от него. Неговите подчинени дават най-добри отзиви за него. Береговоа е открит и добродушен, чувствителен и отзивчив към другите, но в същото време, ако е необходимо, взискателен и даже авторитарен. Всички, работили с него, са поразени от неговата способност да обобщава и от великолепната му памет.

През 1983 г. министър Береговоа се представя на муниципалните избори в бургундския град Невер в Централна Франция. Това е неговият пети опит. До тогава той четири пъти поставя своята кандидатура на общонационалните избори в различни департаменти, но търпи неуспех. Сега самият Митеран се заема с грижата за избирането на своя сътрудник. Той му избира департамент, където някога е бил избиран и където по традиция избирателите гласуват за социалистите. Митеран

“парашутира” и “вкоренява” там Береговоа, който този път побеждава и става кмет на град Невер.

През 1984 г. Береговоа получава отговорен пост в правителството. В току-що формирания кабинет на Лоран Фабиус му е предложена ролята на “първа цигулка” — ключовото министерство на икономиката и финансите. И той заработва с желанието да направи френската икономика цъфтяща. Но “социалистическият експеримент”, чието осъществяване пада на плещите на предшествениците на Береговоа, не се приема от мнозинството французи. Каквото и да се говори, да се преживеят за около три години три девалвации на франка, не е лесно. На парламентарните избори през 1986 г. побеждават десните и така започва още един експеримент в историята на Петата република, но този път конституционен. Левият президент Франсоа Митеран в продължение на две години управлява страната съвместно с десния министър-председател Жак Ширак.

В периода на “съвместното съществуване” 1986—1988 г. министрите социалисти се оказват в принудителна ваканция. За разлика от много други свои колеги Береговоа не пада духом и не унива. С цялото си поведение той демонстрира увереност, че социалистите скоро ще се върнат на власт. През 1988 г. бившият министър става един от главните организатори на новата предизборна кампания на Митеран, която се увенчава с голям успех. Президентът на републиката е преизбран за втори седемгодишен мандат и отново настъпва “социалистическата ера”.

Обявени са нови промени във висшите държавни длъжности. Мнозина вярват, в това число и Береговоа, че той е най-вероятният претендент за поста пръв министър. Президентът обаче го предлага на Мишел Рокар. А Береговоа отново заема лявото крило на Лувъра, където в течение на много години се е установило министерството на икономиката и финансите. След двегодшна пауза той отново се заема за познатите му проблеми. Девизът на министъра е прагматичен. “Аз съм политик — обявява той — и се старая най-напред да разбере проблема и след това да избера подходящия момент, за да действам”. И той работи наистина много умело: стабилизира икономиката, укрепва националната валута, намалява бюджетния и външнотърговския дефицит, съкращава инфлацията.

Финансовите среди от целия свят се отнасят с уважение към Береговоа. За да се съветва с него, много често му звъни по телефона германският министър на финансите⁵. На срещите на “голямата седморка” мнението на френският финансов министър винаги се приема с внимание. Във Франция започват да наричат Береговоа “господин стабилния франк” и често го сравняват с известния десен министър-председател на Четвъртата република Антоан Пине. Последният оглавява френското правителство от март до декември 1952 г. и цялата си активност съсредоточава върху укрепването на франка. Заслужава да се спомене, че Пине е първият столетник от френските политици — на 30 декември 1993 г. той отпразнува своите 102 години.

Береговоа винаги се стреми да влезе в “елита на социалистите”. На него му се нрави да бъде истински “барон на социалистическата идея” и да се движи във висшите сфери на обществения и политически живот на страната. И все пак неговият произход оказва известно влияние. Даже приятелите на Береговоа от социалистическата партия, представителите на нейния истински елит, често се надсмиват над министъра на финансите. Те иронично говорят за неговите маниери, за походката

му и дори за цвета на неговите носни кърпички. Береговоа не влиза в кръга на най-близките хора на президента на републиката и с него го свързват единствено чисто делови отношения.

Като министър на икономиката и финансите Береговоа инстинктивно се ориентира към хора, подобни на самия него, постигнали без чужда помощ и подкрепа много в живота. Той проявява голяма симпатия към първия министър-председател на Митеран — Пиер Мороа, който, подобно на Береговоа, има обикновен произход. На него му харесва и представителят на движението на левите радикали, амбициозният Бернар Тапи, който започва от възможно най-нисшите слоеве на френското общество, но успява да натрупа огромно състояние. Береговоа дружи и даже се гордее с приятелството си с френския милионер Роже-Патрис Пел и с ливанския финансов магнат Самир Трабулси, установил се в Париж. Вярно е, че по-късно се разбира, че тези хора не всякога са “печелили” по честен път.

И Пел, и Трабулси се оказват замесени в аферата “Пешине”. Френската фирма с това име решава да купи американската компания “Triangle”, но бързо се изяснява, че са допуснати нарушения. В сделката се оказва замесен и шефът на кабинета на Береговоа — Ален Бублил, който е принуден да се откаже от своя пост. Веднага след това тръгва и подобен процес на т. нар. “Генерално общество”, по което са призвани Трабулси и близкия на Береговоа Жан-Шарл Наури. Така върху министъра пада сянката на човек със съмнително обкръжение, макар че това не се отразява съществено на кариерата му на политик.

През май 1991 г. Рокар подава оставка и министърът на икономиката и финансите решава, че е настъпил най-сетне неговият час. Съвсем не! Митеран за първи път във френската история предлага поста пръв министър на Едит Кресон. Береговоа остава на своя едва ли не традиционен пост. Говори се, че узнавайки решението на президента, той се явява в своето министерство и с въздишка обявява: “Няма нищо ново, господа! Нашата работа продължава”⁶. Но министърът трудно скрива своето разочарование.

Макар и бавно, управлението на социалистите се натъква на все по-голяма опозиция. Кабинетът на Кресон видимо не се справя с нарастващата безработица, а не може да разреши и останалите социални проблеми. В самата социалистическа партия започват раздори и съперничество, като видимо се проявяват няколко клана и групировки, водещи борба помежду си. Кресон нееднократно декларира на Митеран, че ѝ пречат да управлява страната така, както тя счита за нужно. И първият, който и поставя “прът в колелата”, се оказва Береговоа. Наистина, отношенията между министъра на финансите и госпожа премиерката не са добри, при все че се срещат по работни въпроси най-малко един път в седмицата. Едит Кресон си спомня: “Когато той се настаняваше в креслото срещу мен, аз просто чувствах от цялото му поведение, че той като че ли се пита — защо не съм на нейното място? А това беше много мъчително и за двамата ни”.

По това време престижът на правителството, а и този на президента, пада. В края на 1991 г. рейтингът на първите политици в държавата е толкова нисък, че в таблицата за популярност на политическите дейци Франсоа Митеран заема едва девето място, а госпожа Кресон е чак на 17-то. Положението на социалистите съв-

сем се влошава, след като те претърпяват сериозно поражение на изборите за регионални и местни органи на властта през март 1992 г. Митеран твърдо решава отново да смени премиера и едва тогава изборът му пада на Пиер Береговоа.

Сбъдва се една дълголетна мечта и Береговоа най-сетне става министър-председател. Властта му е дадена обаче в крайно неблагоприятен момент, тъй като французите изразяват явно недоволство от управлението на социалистите. Само след година предстоят поредните парламентарни избори и сондажите на общественото мнение дават предимство на десните сили. През есента на 1992 г. се проектира провеждането на национален референдум относно споразуменията в Маастрихт, които, както става ясно, съвсем не се одобряват от всички французи. В същото време френската икономика, макар че не е в упадък, не изживява и подем. Безработицата се увеличава. Десните се подготвят за реванш и обявяват Береговоа за капитан на потъващия "Титаник".

Самият Береговоа си дава сметка, че получава своето високо назначение в много сложно за социалистите време. Казват, че той с известна тъга признава: "Изборът на президента отначало бе за Фабиус, тъй като той беше най-младият. След това дойде Рокар, тъй като той е най-подготвеният от нас. По-късно бе времето на Кресон, само защото тя е жена. И накрая той назначи мен, но не е ли вече е много късно?"⁷. И въпреки това Береговоа искрено се надява, че ще съумее да спаси кораба. Всички негови сътрудници сочат, че преминавайки в двореца Матиньон*, първият министър е в приповдигнато настроение.

На 8 април 1992 г. Береговоа с ентузиазъм предлага своята програма в Националното събрание. Той обявява, че главен приоритет на неговото правителство ще бъде борбата с безработицата. Новият премиер обещава, че ще се заеме със социалната справедливост, с обезпечаването на гражданската безопасност, със защитата на околната среда и с подготовката за ратификация на споразуменията от Маастрихт. Береговоа дебело подчертава, че неговият кабинет ще води борба срещу длъжностните злоупотреби и гордо заявява своето "намерение да разкрие и изчисти абцеса на корупцията".

Товага Береговоа искрено вярва, че е в състояние да реши всички тези сложни проблеми на френското общество. Вероятно е имал и по-дръзки мечти. Ако наистина разсече "гордиевия възел" и успее на попрището на премиер, той би могъл да стане претендент за най-високия държавен пост. Но той има на разположение само една година — до новите избори за парламент.

И Береговоа започва интензивна работа. Всяка сутрин в осем часа той е вече в двореца Матиньон и се връща къщи едва след двадесет часа. Товага си позволява два-три часа отход и с удоволствие гледа по телевизията уестърн или футболен мач, четете детективски романи или решава кръстословици. Да послуша музика почти няма време, макар че обича звездите на френската естрада — Шарл Трене, Жилбер Беко, Едит Пиаф, Мирей Матьо. Съпругата на първия министър не скрива, че в тяхното семейство има две любими мелодии — песента на Едит Пиаф "Живот в розово" и "Песента на Лари" от филма "Доктор Живаго" на Пастернак. А да намери време за театър за Береговоа е практически невъзможно, макар че обича постановките на "Комеди франсез".

* Матиньон е резиденция на министър-председателя на Франция

Едва през август министър-председателят си позволява две седмици отпуск. Едната той прекарва в Тунис, а другата във Франция, в любимата му от детството Нормандия. Береговоа отдавна си е купил там неголяма къща на брега на Ла Манш и се оттегля в нея, за да откъдне в семеен кръг — да поплува, да се вози на велосипед и да играе тенис на маса. По традиция той участва в местния морски празник, всеки ден се занимава с най-малката си внучка, на която чете книжка за слончето Барбара. Вечерите той по правило прекарва с роднини и близки, много се шегува, създава настроение и дори помага в домакинството.

Настъпва есента. Половингодишният отчет от управлението на Береговоа е неутешителен, независимо от неговите старания. Първоначално Франция е обхваната от селски вълнения, а след тях започва стачка на шофьорите. Необходимо е да се решават социалните проблеми и в същото време страната да се подготвя за референдум. Французите отговарят с “да” на съглашенията в Маастрихт, но само с 51,5% от гласовете. Сондажите на общественото мнение определят голямо поражение за социалистите на следващите избори. Рейтингът и на правителството, и на президента остава много нисък, но Береговоа вярва, че все още нещо може да се промени, че има време и че сондажите не представят вярно общественото мнение. Той всячески се старае да “укрепи” френската икономика и да намали безработицата. Но не успява⁸. Буквално като вихър през Европа преминава финансовата криза, която не пощадява и Франция. В края на 1992 г. силите на министър-председателя намаляват, а го очакват нови неприятности.

С настъпването на зимата за правителството и за Социалистическата партия първостепенна задача остава подготовката за избори в националното събрание. Социалистите отдавна са престанали да бъдат сплотена кохорта и често не могат да се договорят помежду си. По този повод в. “Фигаро” пише: “Социалистическата партия се превърна в кораб без цел и посока, отдавна загубил своето управление. Той се блъска от една страна в друга и едва се държи на повърхността”. Въздъхвайки, самият Митеран повтаря: “Аз не разбирам какво се случи с партията. Тя се превърна в нищо и повече не съществува”. В действителност президентът мисли не за съдбата на социалистическото движение, а как ще управлява страната в оставащите му две години. Той отдавна се подготвя за новото съвместно съществуване с десните.

Положението се усложнява от това, че в средствата за масова информация постоянно се съобщават злепоставящи социалистите сведения. В истински политически скандал се превръща “делото за заразената кръв”. През 1985 г. в Националния център за преливане на кръв, при все че знаят за заразените с вирус на СПИН запаси от кръв, ги предоставят на пациентите и в крайна сметка от заразената кръв умират 300 болни. Виновен за случилото се печатът обявява дори тогавашния министър-председател Лоран Фабуис. Обвинения се отправят и срещу председателя на Националното събрание Анри Емануели за незаконно финансиране на социалистическата партия.

През февруари идва ред и на самия министър-председател. Популярният френски политико-сатиричен седмичник “Канар Аншене” съобщава, че през 1986 г. Береговоа е взел безлихвен заем от един милион франка от небезизвестния Роже-Патрис Пел за покупка на апартамент в луксозния XVI район на Париж. През 1989 г. Пел

умира, но Береговоа връща дълга си на неговите синове — половината във франкове, а останалата част — с редки книги и произведения на изкуството. Такива са показанията на наследниците на Пел. Печатът веднага подхваща и бързо раздухва тази история, стараяйки се да попадне на някаква некоректност от страна на първия министър. Спомнят си за връзките на Береговоа със силните личности във Франция и за съмнителните операции на някои от тях, между които и Пел.

Береговоа е предварително информиран за намеренията на някои вестници да пишат срещу нещо и се подготвя за този момент. Но когато вестникарските репортажи нашумяват, първият министър като че ли рухва. Той не отказва, че е взел на заем пари от Пел, но твърди, че двамата са приятели и че това са частни неща, в които вестниците нямат право да се намесват. Естествено Береговоа разбира, че по такъв начин се опитват да го злепоставят и да провалят репутацията му на честен човек. Той през цялото време повтаря: “Аз няма в какво да бъда упрекнат”, но вече изглежда сломен. Той загубва душевния си покой...

Дългът към Пел става за министър-председателя натрапчива идея, буквално призрак⁹. Береговоа смята, че всички го осъждат и става много потиснат. Не го напуска чувството за тревога и си внушава, че тъкмо неговият злощастен дълг е причина за всички беди на социалистите. Никой не бил в състояние да го разубеди и непрекъснато му се струвало, че хората от неговото обкръжение говорят единствено за това. Той даже често потръпвал, когато се обръщали към него. Древните римляни казват, че има предел за всяка мъка, но няма граница за тревогата.

Изборите донасят на социалистите непознато поражение. Те губят половината от гласовете на своите избиратели и получават само 52 места в Националното събрание вместо 260, спечелени през 1988 г. Истинска катастрофа. Много от видните лидери на партията като бившите министри Мишел Рокар и Ролан Дюма губят своите парламентарни мандати. За първия министър изборната кампания минава тежко. Събира цялата си останала душевна енергия и спечелва последния бой. В първия тур той изпреварва само с няколко гласа своя съперник от дясното обединение за Франция. Във втория тур Береговоа го изпреварва с незначително мнозинство и става един от 52-та избрани социалисти.

След изборите бившият министър-председател тежко преживява общия провал на социалистите, което е крушение за всичките му надежди. Без съмнение, Береговоа през тези дни премисля своето минало. Той влиза в политиката от самите низини и достига до нейните върхове с невероятен труд. На него му харесват почестите и блясъкът на властта. Но не е ли бил наивен във вярата, че го уважават единствено заради неговите достойнства? Излиза, че Береговоа е действително последният капитан на “Титаник”, назначен, когато корабът тръгва към дъното. Той искрено вярва, че ще е в състояние да спаси положението, а се оказва просто поредната фигура.

През април 1993 г. мнозина отбелязват, че бившият пръв министър се намира в състояние на дълбока депресия. Той като че ли се затваря в “своята черупка” и се изолира от ежедневието. Неговото потиснато състояние е съвсем очевидно. Приятелите му от Социалистическата партия и някои френски журналисти си дават сметка, че неговото състояние е сериозно. Някога Береговоа казва: “Най-главното за мене се свежда до това в определен момент от живота да се намери някой, който да ти

протегне ръка". Но когато идва най-черният ден в неговия живот, никой не му протяга ръка. Президентът на републиката като че ли е забравил за него, а неговите бивши колеги от кабинета се оказват заети с устройването си в живота. Никой дори и не помисля да каже нещо за положителните страни от неговата политически кариера. Роднини и близки по-скоро чакат времето, когато депресията ще премине и у бившият премиер ще се пробуди отново интерес към делничните житейски проблеми, към обикновените човешки радости и огорчения. Но не! Депресивното състояние на Береговоа все повече се задълбочава и по думите на журналиста Едви Пленел "този човек вече не принадлежи сам на себе си и сам не се понася. Неговата самота се превръща в безконечност"¹⁰.

Всеки разумен човек живее със съзнанието за полезността на направеното и с надеждата за нови дела. Зад себе си сега Береговоа вижда единствено своята вина за поражението на социалистите. Той не успява да отстрани тази натрапчива идея или не иска да го направи, тъй като вече не счита за нужно да събере сили и да ѝ противодейства. Така жизнената му съдба достига до срыв. През април в мислите си бившият пръв министър вече е на границата между земното и вечното. Той очевидно взема съдбоносното решение и вече се готви да премине в небитието. Дълбоко в неговата душа "езерцето на мъката" се трансформира в неукротима бездна, затъмняваща разсъдъка.

Последните два дни от своя живот Береговоа прекарва в Невер. Там през цялото време е сред хора, но, както се изяснява по-късно, единствено търси възможност за реализиране на замисленото. Неговата реч, произнесена в кметството по повод 1 май, е кратка и не особено разбираема. След това Береговоа присъства на велосипедни състезания в градския парк. Вечерта му предстояло да наблюдава традиционните надбягвания с лодки-кану. Кметът пристига с телохранилел и шофьор в къмпинга, близо до канала, но изведнъж помолил охраната да изчака неговият помощник, а на шофьора казва да го откара обратно в кметството.

След това Береговоа променя решението си и иска да го откарат към канала, водещ към течението на р. Лоара, където обичал да се разхожда. По пътя той телефонира от колата, макар че не става ясно точно на кого, тъй като шофьорът деликатно излиза. Пристигайки на мястото, Береговоа решава да се разходи малко и помолил шофьора да се върне и да вземе телохранилеля. Тъкмо в къмпинга двамата мъже разбират, че pistolетът на охраняващия, който винаги стои в колата в специална кутия, е изчезнал. Шофьорът разбира, че кметът е взел оръжието, когато е звънил по телефона. Вече е шест часа.

В седем часа те пристигат на мястото, където преди това е оставен Береговоа, и го намират мъртъв. Куршумът, насочен под брадата, навлиза много дълбоко в тялото. Бившият пръв министър изглеждал мъртъв и така е съобщено на журналистите. Но когато пристига колата на "Бърза помощ", се оказва че е жив, но е в дълбока кома. Да се оперира Береговоа на място било невъзможно, тъй като провинциалната болница не разполага с достатъчно инструменти. Вземат решение спешно да транспортират тялото в Париж, но не намират веднага специален въртолет. Той отлита едва към десет часа вечерта.

Береговоа е съпроводжан от двама лекари, следящи непрекъснато сложната ре-

анимационна апаратура. Приземяват се в Париж около единадесет часа и колата на “Бърза помощ” веднага докарва пострадалия във военната болница “Вал-дьо-Грас”. Тук вече чакат президентът на републиката Франсоа Митеран и новият министър-председател Едуар Баладюр. Цял екип от най-опитни лекари е бил готов за големи реанимационни процедури и за сложна хирургическа намеса. За съжаление, на тях им се пада най-тъжната мисия. Лекарите констатираат, че по време на полета Береговоа е починал. В такива случаи французите тихо произнасят печално и благородно в сравнение с всички останали думи — “гленни останки”.

Желанието на Береговоа е да бъде погребан в Невер. На 4 май сутринта се организира прощаване с него в сградата на кметството, а следобед ковчегът е пренесен в централната готическа катедрала на града. Там се събират всички високопоставени деятели на социалистическата партия — президентът Митеран, бившите министър-председатели Пиер Мороа, Лоран Фабиус, Мишел Рокар. Едит Кресон и много други министри. Да почетат паметта на Береговоа, пристигат и представителите на сега управляващите десни партии — първият министър Баладюр, председателят на Националното събрание Филип Сеген, председателят на Сената Рене Монори, министърът на вътрешните работи Шарл Паскуа, бившият президент на републиката Валери Жискар д’Естен. След траурната служба говори Франсоа Митеран, а след това под свода на вековната катедрала се понасят звуците на музика, но не на траурен марш, а мелодии от филма “Доктор Живаго”. След това, само в кръга на роднини и близки на семейството, той е погребан.

Как стана възможна тази трагедия? Във Франция вече са публикувани не малко издания, в които се прави опит да се оцени случилото се¹¹. В тях се изброяват цял ред събития, наложили негативен отпечатък върху живота на първия министър. Сред тях са и съдебните разследвания за съмнителните финансови сделки, в които се оказват замесени приятели и сътрудници на Береговоа. Споменава се и за дълга му към милионера Пел, раздуван прекомерно от френските информационни средства. В този списък е и катастрофалното поражение на социалистите на парламентарните избори, както и вакуумът, в който се оказва първият министър след тях. Но без съмнение, самоубийството му е преди всичко негова лична драма.

Измина година и половина от този печален ден. Сега на лидерите на френското социалистическо движение, което преживява трудни дни, им остава единствено да покажат своето уважение към един от най-преданите си съратници и да се постараят да реабилитират неговата дейност пред общественото мнение на Франция. В такъв смисъл в момента социалистите говорят за Береговоа. На церемонията в Невер по повод годишнината от смъртта му (1 май 1994 г.) президентът Митеран заяви пред събралите се повече от триста дейци на социалистическата партия: “Бих искал да свидетелствам, че на всички длъжности и във всеки момент той беше предан на делото, на което служеше... На всички нас Береговоа ни е много нужен. И може би няма по-голямо уважение към него от това да се вдъхновяваме от неговата дейност и да я следваме. Само историята справедливо ще отсъди мнимите победи и недостоините процеси. Тя ще го реабилитира и ще му отдаде това, което е заслужил”¹².

Марина Арзаканян

БЕЛЕЖКИ

- ¹ Rimbaud, Ch. Bérégovoy. P., 1994, p. 119.
- ² Libération, 3. V. 1993.
- ³ Mitterrand. F. Ici et maintenant. P., 1980.
- ⁴ Jours de France, 1981, № 36.
- ⁵ Libération, 3. V. 1993.
- ⁶ Paris-Match, 9.IV. 1993.
- ⁷ Le Figaro, 3. V. 1993.
- ⁸ Bauchard, Ph. Deux ministres trop tranquilles. P., 1994, p. 50–52.
- ⁹ Paris-Match, 13. V. 1993.
- ¹⁰ Plenel, E. Um temps de chien. P., 1994, p. 110.
- ¹¹ Bauchard, Ph. Deux ministres ...; Debray, R. Un mot encore, cher Béré, P., 1993; Giesbert, F.-O. La fin d'une époque. P., 1993; Plenel, E. Um temps ...; Rimbaud, Ch. Bérégovoy. Enquête sur la mort d'un premier-ministre. P., 1993.
- ¹² Le Monde, 3. V. 1994.